

Zpravodajská činnost v rámci oddílů.*)

I. Všeobecné úvahy.

Dříve než přikročím k rozboru zpravodajské služby v rámci oddílu, stručně zrekapituluji účel, význam a prostředky zpravodajské služby, zvláště dělostřelecké.

*) Při této práci jsem použil těchto pramenů:

1. předpisů D-V-1a, D-VIII-1, G-V;
2. několika článků škpt. Sousedíka (VR. 1927—1930) týkajících se dělostřelecké zpravodajské služby;
3. článků mjr. gšt. Fetky (VR. 1931) o úkolech zpravodajské služby u pěchoty;
4. článků plk. gšt. Dobrynina (VR. 1929) o boji u Stanislavova v r. 1917;
5. článků škpt. Nováka (VV. 1931 a 1932) o specialisaci poddůstojníků u polního dělostřelectva a o využívání terénu dělostřelectvem.

Předpis G-V v článku 106 říká:

„Zprávy o nepříteli jsou jedním z podkladů každého rozhodnutí, které se týká válečné operace, a jsou jednou z důležitých složek zajištění.

Je tedy povinností velitelů všech stupňů usilovati o to, aby získali zprávy o nepříteli, doplnili je, přesněji určili a zajistili jich dodání všem, kterým na nich záleží; naproti tomu, aby rušili co možná činnost nepřátelských zpravodajských orgánů.“

Těmito slovy je především zdůrazněna nutnost a povinnost vyhledávání zpráv o nepříteli veliteli všech stupňů.

Dělostřelectvo jest jedním z hlavních činitelů moderní bitvy. Z toho vyplývá nutnost vzájemných zápasů s dělostřelectvem nepřítele v prospěch vlastní pěchoty. Chceme-li však úspěšně působiti proti dělostřelectvu nepřítele, jakož i proti jiným jeho zbraním, musíme býti zavčas zpraveni o jejich přesném umístění, což je hlavním úkolem dělostřelecké zpravodajské služby. Skryté umístění většiny cílů vynutilo si velkou řadu prostředků děl. zprav. služby. Tyto prostředky jsou:

1. děl. pozemní pozorování,
2. pozorovací baterie,
3. zvukoměrné baterie,
4. letecké pozorování,
5. pozorování z balonu,
6. boj a pozorování pěchoty,

7. zprávy nabyté 2. oddělením štábu vyšších jednotek, které kromě všech shora uvedených prostředků mají ještě k dispozici zprávy, získané od zajatců, zběhů, vyzvědačů, nasloucháním a od jezdeckva.

Z tohoto vyjmenování vidíme, že dělostřelecké zpravodajství disponuje hojným počtem prostředků k získání důležitých zpráv o nepříteli. Musím však zdůrazniti, že podle válečných zkušeností nejvydatnějším a nejspolehlivějším pramenem zpravodajství je pozemní pozorování, zvláště dělostřelecké, je-li ovšem správně organisováno a svědomitě konáno.

Je to právě jediný prostředek zpravodajství, jímž úplně disponuje velitel oddílu a na němž může uplatniti své vědomosti, rozhled a schopnosti, aby učinil zadost citovanému článku 106 sl. předp. G-V.

Co do zpráv, pocházejících z jiných pramenů, je velitel oddílu odkázán na práci činitelů na něm zcela nezávislých, vyjímaje jen styčného důstojníka, podávajícího mu situaci pěchoty a zprávy, kterých nabyla pěchota bojem, pozorováním nebo jinými způsoby.

Tato velmi důležitá okolnost mi diktuje směr další práce, směřující výhradně k studiu organisace pozemního pozorování uvnitř oddílu a náležitého vyhodnocení zpráv, nabytých tímto pozorováním.

Pozorování v rámci oddílu za účelem zpravodajským musí býti tak organisováno, aby celé pásmo působnosti bylo pozorováno orgány podřízenými veliteli oddílu bez jakýchkoli mezer a nebylo ani v noci přerušeno.

Zpravodajskou službu v oddílu organisuje osobně jeho velitel, jemuž k ruce je pobočník oddílu, mající na starosti práce zpravodajské.

Pro práce zpravodajské kromě toho může býti použito:

u vel. oddílu: orientačního důstojníka a poddůstojníka, event. ordonančního poddůstojníka, styčné hlídky, spoj. důstojníka;

u baterie: velitele baterie, pátrací hlídky, poddůstojníka pro střelbu, eventuálně velitelů čet a některých poddůstojníků obsluhy.

II. Organisaace zpravodajské služby za přibližovacího postupu u oddílu přímé podpory.

Je velmi nesnadné, skoro nemožné za neustálého pohybu předvoje vpřed organisovati pozorování terénu tak, aby celé pásmo působnosti bylo prohlíženo nepřetržitě a bez mezer. Je to ideál, k němuž se snažíme jen přiblížiti.

Podle našich předpisů obstarává toto pozorování orientační důstojník a pátrací hlídky, pohybující se zpravidla na výši čelních prvků pěchoty přískoky od jedné pozorovatelné k druhé, naznačujícíe současně blízko nich posice pro případ, kdyby nastala srážka s nepřítelem. Víme, že se v daném případě baterie snaží míti postavení co nejbližší k pozorovatelně pro nejrychlejší co možná zahájení palby, event. i na újmu krytu. Totéž činí zpravidla i nepřítel, pročez právě při navázání dotyku s nepřítelem naskytuje se nejlepší příležitost odpozorovati nepřátelské baterie, pozorovatelné a jiné důležité cíle, dávající kromě toho i ponětí o sestavě nepřítele a tedy částečně i o jeho úmyslu.

Všechna podobná pozorování dělostřeleckých pátracích orgánů slouží proto nejen k náležitému postřelování cílů, nýbrž musí býti též zaslána prostřednictvím velitelství oddílu (pobočníka), a to co nejrychleji jakýmkoli prostředky veliteli předvoje, neboť mu poslouží mnohdy skutečně jako podklad pro rozhodnutí. Máme-li nablízku PZÚ., zasíláme důležitá pozorování nejen veliteli předvoje, nýbrž prostřednictvím této ústředny i zprav. důstojníku dělostřelecké brigády.

Není-li velitel oddílu v osobním styku s velitelem předvoje, je povinností styčného důstojníka co nejčastěji informovati velitele oddílu o všech zprávách, nabytých pěchotou o nepříteli.

Celkem bude ráz zpravodajství za podobné, stále se měnící situace téměř vždy nesouvislý, takřka nahodilý, čímž však mu neubývá významu.

Ze všeho, co bylo shora uvedeno, je jasný nejen účel dělostřeleckého zpravodajství, ale i podstata jeho součinnosti s pěchotou za přibližovacího postupu; je tedy na nás, aby toto dělostřelecké zpravodajství dávalo výsledky co nejlepší. K tomu je potřebí správné organisace neustálého přesunu pozorovatelů kupředu.

Všimněme si nyní, jak je tento požadavek uskutečněn při našich cvičeních.

Je všeobecně známo, že před každým přibližovacím postupem předchází úmluva velitele-pěšáka s podporujícím ho dělostřelcem. Výslednicí tohoto jednání bude rozhodnutí, kolik baterií za každým postupným cílem má býti připraveno k podpoře postupu pěchoty na postupný cíl příští, což však nevylučuje možnosti zasazení i všech baterií oddílu při vážné srážce s nepřítelem.

Toto usnesení dává tedy veliteli oddílu podklad pro rozhodnutí, jaké prostory kterou baterií mají býti prozkoumány, aby podporující baterie byly včas pohotově k zahájení palby. Zpravidla nyní, jak jsem se již výše zmínil, k provedení tohoto průzkumu bývá určen orientační důstojník oddílu s jednou nebo několika pátracími hlídkami, který postupuje s nimi v prostoru čelních prvků předvoje. V téže době velitel oddílu s veliteli baterií, které nejsou ještě v postavení, postupuje s velitelem předvoje po jeho ose postupu, a to zhruba v prostoru předvojového hofce, t. j. ve vzdálenosti od orientačního důstojníka s jeho hlídkami asi jeden až dva kilometry.

Při srážce předvojové hlídky s nepřítelem snaží se velitel předvoje osobním průzkumem získati si podklad pro další rozhodnutí, což normálně vede k tomu, že velitel předvoje a tedy i velitel oddílu dojíždí velmi rychle orientačního důstojníka. Shora uvedená vzdálenost (1—2 km) bude jimi překlenuta během 5—10, nejvýše 15 minut, během kterých orientační důstojník se svými patrači musí vykonati ohromný kus práce, t. j. nalézt a obsadit pozorovatelný, prozkoumat vhodná palebná postavení, skryté cesty k nim a hlásiti vše veliteli oddílu, a by mohl využít i jeho práce.

Prakticky špatně vycvičený orientační důstojník a patrači však většinou úplně zklamali očekávání velitele oddílu, zůstavše mnohdy od něho zpět, ba i ztrativše s ním dočasně spojení, pročež velitelé baterií musili se zbytkem svých družin hledati palebná postavení a pozorovatelný. Jestliže se někdy orientačnímu důstojníkovi podaří splniti úkol, který mu byl dán, stává se to bez pochyby na újmu nepřetržitého pozorování nepřítele, t. j. zpravodajství, což se v míru nikterak bolestně nepociťuje, ve válce však může mítí nedozírné následky. Poslední tvrzení odůvodňují všem známou válečnou zkušeností, že v boji velitel-pěšák zpravidla dostává nejdůležitější zprávy o nepříteři, zvláště o vzdálenějším, nikoliv od svých čelních prvků, dodávajících pro omezený rozhled zprávy velmi kusé, nýbrž od dělostřeleckých pozorovatelů. Ovšem, je-li dělostřelecké pozorování správně organisováno a každý dělostřelec je si vědom toho, že jeho pozorování je důležité nejen pro dělostřelectvo, nýbrž i pro pěchotu.

Z toho ze všeho vyplývá:

1. velká důležitost nepřetržitého souvislého dělostřeleckého zpravodajského pozorování v každém boji, t. j. i za přibližovacího postupu;

2. nynější praxe — směřující k uvalování na orientačního důstojníka a početné slabé pátrací hlídky několika zcela protichůdných úloh, z nichž jedny pro své splnění žádají kategorický neustálý posun vpřed (zpravodajství), druhé však brzdí tento pohyb a znemožňují nepřetržitost pozorování hledáním posic vzadu — vede k tomu, že buď zpravodajství nebo příprava posic pro oddíl zřejmě pokulhává.

Musíme si upřímně a nebojácně přiznati tuto pravdu a hledati cesty, jak získati co nejdokonalejší zpravodajství, aniž tím utrpí pohotovost oddílu k palbě.

Podle mého soudu dosáhneme toho jen tehdy, spokojíme-li se již předem s čistě zpravodajskou činností orientačního důstojníka s danými mu pátracími hlídkami a přenecháme starost o volbu posic a cest k nim velitelům baterií se zbývající částí jejich družin, podle potřeby zesílených výkonným rotmistrem (velitelem čety) a jedním — dvěma dělovody. K tomuto závěru musí přijíti každý, kdo uzná, že je o mnoho důležitější zavčas odpozorovati nepřítele, než skvěle připravovati posice pro čistě mechanické posunování baterií kupředu, kterých nebude pak úplně využito pro určitý nedostatek zpráv o nepříteři.*) Přikloníme-li se k tomuto zásadnímu závěru, zdoláme pak snadno event. obtíže, které vzniknou při volbě posic velitelům baterií zkráceným o pátrací hlídky. Naproti tomu však nemůže býti ani nejmenší pochyby o tom, že i málo zkušený orientační důstojník ob stojí v obsazování pozorovatelů, v posunu jich kupředu a ve vyhledávání nepřítele, jakmile bude zproštěn úlohy protichůdné,

*) O výsledku volby pal. postavení bez znalosti nepřítele viz v Děi. rozhl. roč. II, čís. 1, čl. škpt. Milodanoviče: První boj II./32. děl. oddílu.

t. j. hledání posic pro baterie oddílů. V tomto případě budeme zcela oprávněně žádati na orientačním důstojníkovi, aby informoval velitele oddílu ústně nebo písemně o pozorovacích možnostech a o známkách nepřítele po každém přískoku vpřed. Velitel oddílu a tedy i velitel předvoje bude mít skutečně „oči“ neustále stopující z výhodných terénních rozhleden, čelní prvky vlastní pěchoty, předpolí, nepřítele, resp. i čelní prvky sousedních jednotek. Podobnou délkou práce můžeme za přibližovacího postupu jen získati, což lze odůvodniti i tím, že orientační důstojník, máje jediný určitý úkol (pozorování), má plnou možnost důkladně jej plniti, kdežto při úkolech několikerych ani jeden neprovede dokonale.

Rozkaz velitele oddílu orientačnímu důstojníkovi, přidrží-li se způsobu mnou navrhovaného, by mohl zníti:

„S dvěma (třemi) pátracími hlídkami postupujte přískoky za čelními prvky předvoje od pozorovatelných k pozorovatelné a zajistěte pozorování terénu a nepřítele v celém postupovém pásmu předvoje.

Hranice pásma jsou:

Postupné cíle jsou:

Vaše osa postupu je kóta N, trigonometr M atd. ve směru mých předpokládaných pozorovatelů.

Já se přemísťuji s velitelem předvoje po ose

Hlášení o pozorovatelných, o vlastní pěchotě a o nepříteli z každé nové pozorovatelné zašlete mi ústně nebo písemně.

Po srážce čelních prvků předvoje s nepřítelem zůstaňte na obsazených pozorovatelných, hlase mně svá pozorování a čekejte na další rozkazy.“

Orientační důstojník s orientačním poddůstojníkem a patrači hledá a obsazuje pozorovatelné podle uvedeného rozkazu tak, aby pozorování předpolí bylo co nejvíce souvislé a nepřetržité. K tomu závčas vysílá patrače na vhodné pozorovatelné, které leží poněkud stranou od jeho osy postupu, a při tom jim vždy ukáže přímo v terénu bod, kam má býti zasláno proň ústní nebo písemné hlášení, též prostor, do něhož se mají patrači přemísťovati při přískoku příštím. K udržení kontinuity pozorování část patračů se rychle přemísťuje na pozorovatelnou příští, kdežto zbytek pozoruje z pozorovatelné dřívější.

Za neustálého pohybu vpřed, jedinou optickou pomůckou patračů pozorovatelů bude ovšem jen kukátko.

III. Organizace zpravodajské služby za obrany u oddílu přímé podpory.

Je to případ, v němž nesmí býti místa pro nahodilé zprávy následkem nesouvislého pozorování.

Velitel oddílu musí v době co nejkratší po zaujetí obrany osobně a v doprovodu pobočníka navštívit všechny možné pozorovatelné, z nichž se dá pozorovati předpolí posice jak v hlavním, tak i vedlejším pásmu působnosti oddílu.

Je svrchovaně nutné, aby velitel oddílu byl dokonale orientován o všech pozorovacích možnostech v svém úseku, neboť teprve tehdy je s to organizovati zpravodajské pozorování tak, aby se zmenšil pohyb nepřítele v prvních liniích nezůstal pro něho utajen.

Po této orientaci upraví velitel oddílu definitivně pozorovací pásma pro každou baterii a nařídí zřízení pomocných pozorovatelů, někdy i v úsecích sousedních jednotek.

Orientační důstojník musí pak zjistiti pomocí svých přístrojů přesnou polohu pozorovatelů (souřadnice) na mapě a určití každé pozorovatelné hlavní pozorovací směr, od něhož budou pozorovateli měřeny a hlášeny stranové úchytky zpozorovaných zjevů u nepřítele.

Přímou povinností orientačního důstojníka též bude v době co nejkratší po skončení topografických prací v palebných postaveních i na pozorovatelnách zkontrolovati, eventuelně zjistit a zaznamenati pro každou pozorovatelnou viditelné a neviditelné prostory.

Prostory neviditelné z pozorovatelů oddílů musí býti hlášeny veliteli skupiny a zpravodajskému důstojníku brigády, kteří organisují své pozorování vlastními prostředky (pozemní pozorování, zvukoměrné čety, balon, letec).

Pozemní zpravodajské pozorování oddílů za obrany musí dávatí vyššímu veliteli tyto zprávy:

a) denně:

1. o životě nepřítele za dne (pozemní práce, pohyby jednotek, cirkulační cesty pro různé zásobování, chování nepřítele, pohyby v tyle, různé barevné signály, letecká činnost a p.);

2. zjevy pozorované za noci (normální, zvýšený ruch, vystřídání jednotek v první linii, barevné signály, osvětlování, přelet bombardovacích letounů);

3. o zjištěném neb o předpokládaném umístění nepřátelských pozorovatelů a baterií (ty se číslují podle pokynů zprav. důst. brigády; na př. pozorovatelný 1—100, baterie lehké 101—200, hrubé 201—300 atd.);

4. o denní palbě nepřítele, hlavně jeho baterií, a to: která baterie odkud a kam střílela, počet ran, ráže, účinek palby, předpokládaný účel palby, zastržení, palba rušivá a p.

Uvádím zde pro zajímavost a jako důkaz důležitosti na př. vypátrání zvuků nepřítele. R. 1916 zjišťovalo ruské zpravodajství skoro bez omylu vystřídání rakouských jednotek německými nebo naopak na základě pouhého pozorování noční střelby pěchoty. Rakouské přední strážě střílely před sebou totiž po celou noc, i když před nimi nebyla žádná činnost ruských průzkumných hlídek, kdežto Němci stříleli, jen když na ně bylo útočeno.

b) periodicky:

1. o pozorovacích možnostech nepřítele;

2. o palebných možnostech dělostřelectva a kulometů nepřítele za jeho obrany;

3. totéž za jeho útoku;

4. kde jsou možná shromáždění záloh nepřítele;

5. o nejvýhodnějších útočných směrech pro nepřítele (s dělostřeleckého hlediska);

6. totéž pro nás;

7. kde lze očekávati tanky neb obrněná auta.

c) za útoku nepřítele:

1. ihned informovati velitele, kde se shromažďují útočné sledy, kde nepřítel vnikl do naší posice, o postupu nepřátelských záloh;

2. periodicky o působení dělostřelectva, o chování našich pěších jednotek a o průběhu čelní linie vlastní pěchoty.

Aby byla zajištěna kontinuita pozorování oddílu za dne i za noci, potřebujeme pro každou pozorovatelnu nejméně tři pozorovatelů, z toho jednoho gážistu, kteří podle situace se střídají. Podívejme se, jaké to může být v praxi.

Nezmýlím se snad velice, řeknu-li, že za obrany každá baterie bude mít zpravidla tři pozorovatelný, a to hlavní, pomocnou (přední nebo ústupovou) a poblízkou; velitelství oddílu alespoň dvě, t. j. hlavní a pomocnou nebo-li celkem asi 11 pozorovatelů.

Jak obsadíme tyto pozorovatelný?

Začnu s poblížkými. Dokud nepřítel nevnikne do hlavní posice, má poblížká pozorovatelná na starosti jen pozorování barevných signálů vlastní pěchoty, znamenajících na př. žádost o palebnou překradu, opuštění linie hlavního odporu a p.

Tyto signály se podávají z určitého místa a tedy celá služba na této pozorovatelně záleží jen z nepřetržitého a spolehlivého pozorování jediného vytčeného směru, což nevyžaduje zvláštní přípravy pozorujícího personálu. Tito lidé musí se vyznamenávat jen svědomitostí, a lze je vybrati z obsluhy děl anebo z náhradního mužstva.

Čistě zpravodajského významu nabývá tato pozorovatelná jen po vniknutí nepřítelů do hlavní posice, kdy má být obsazena osobou, jež dovede pozorovati a stříleti, k čemuž může být použito střídavě 1. důstojníka a výkonného rotmistra.

Z toho, co bylo shora uvedeno, vyplývá, že obsazení poblížké pozorovatelný nemůže nám činiti nikdy obtíže.

Jinak je tomu s pozorovatelnami hlavními a pomocnými, které musí být obsazeny vždy personálem speciálně vycvičeným, jenž dovede zacházeti s optickými přístroji, orientovati se v terénu, pozorovati střelbu, vésti deník pozorování atd.

Službu na hlavní pozorovatelně konají za kontroly velitele baterie poddůstojník pro střelbu, event. ordonanční poddůstojník, dva velitelé čet, z nichž jeden zůstává na pozorovatelně i v boji, kdy řídí osobně střelbu velitel baterie, konaje povinnosti — řekl bych jeho pobočníka — neboť velitel baterie není fysicky s to současně pozorovati přidělené pásmo, řídit střelbu, nebo též vésti telef. rozhovory s velitelem oddílu nebo jinými osobami a sestavovati zpravodajská a jiná hlášení.

Službu na pozorovatelně pomocné svěříme nejlépe pátrací hlídce.

Konstatujeme tedy, že jsme poměrně snadno obsadili všechny pomocné, hlavní a poblížké pozorovatelný baterií. Hůře je tomu u velitelství oddílu samého, kde pozorovací službu na pozorovatelně hlavní mohou konati orient. důstojník a poddůstojník oddílu, event. spojovací důstojník oddílu, kdežto pro pozorovatelnu pomocnou personálu vůbec nemáme. Sáhne-li velitel oddílu k jejímu obsazení, pro toho onoho velitele čtyři nebo pátrací hlídku, trpí tím ihned baterie.

S pobočníkem oddílu jako stálým pozorovatelem nelze vůbec počítati, neboť ten je stále zaneprázdněn administrativou, různými telef. rozhovory, shromažďováním, vyhodnocením a rozesláním nabytých zpráv. Ani orientační důstojník nebude stále volný, neboť bude nucen konati topografické práce pro záměnná postavení atd.

To znamená, že za nynějších poměrů oddíl může za obrany obsaditi veškeré poblížké a nejvšs čtyři hlavní a tři pomocné pozorovatelný.

Můžeme si nyní pomoci tím, že za války přidělíme každému pomocnému družstvu baterie a veliteli oddílu po třech pěších pozorovatelích na vrub náhr. mužstva obsluhy, kteří prošli v míru výcvikem patračů. Těch bychom použili k zpravodajské službě na jakýchkoli pozorovatelnách. Počet pomocných pozorovatelů by se pak mohl zvětšiti, což by bylo jen na prospěch věci.

Rovněž nelze upříti, že posílení válka vyžaduje ještě většího počtu pozorovatelů, avšak o této eventualitě zde vůbec neuvažuji.

Zpravodajská součinnost s pěchotou za obrany nabývá rázu systematického a nepřetržitého.

Základním pravidlem zde jest okamžitá vzájemná výměna důležitých a naléhavých zpráv a v určitou hodinu denně výměna zpráv ostatních.

Družná součinnost je svrchovaně žádoucí, neboť, jak již bylo uvedeno, většina důležitějších zpráv o bojové situaci se dostává veliteli-pěšákovi právě od dělostřeleckého pozorování, obsazujícího body s nejlepším rozhledem po terénu. Proto nikdy nezapomínejme informovati ihned velitele-pěšáka o všech pozorovaných zjevech, zvláště o těch, jež se vyskytují v předních liniích nepřátelských anebo našich.

Kromě toho nikdy nezapomínejme na nejdokonalejší zastírání všech prvků oddílu k ztížení zpravodajské činnosti nepřítele. Z téhož důvodu provádějme pravidelnou denní děl. palbu rušivou z postavení záměnných a vždy jen nejmenším počtem baterií. Veškeré denní pohyby kuchyní a trénu oddílu musí býti upraveny velitelem oddílu tak, aby neprozrazovaly rozložení oddílu; na to dohlíží především zpravodajský důstojník oddílu, t. j. pobočník.

Jako odstrašující příklad nedbalosti zprav. služby za obrany uvádím průlom třetí ruské armády Mackensenem na jaře r. 1915; těchto krvavých bojů jsem se zúčastnil jako dělostřelec u 10. armádního sboru.

Dělostřelectvo tohoto sboru mělo výborné pozorovatelný a hlásilo každý den během celého týdne před průlomem našich posic nápadný pohyb značného počtu vlaků v týlu nepřítele, pěších a dělostřeleckých proudů, objevení mohutného dělostřelectva provádějícího zastřelování na naše posice. Dokonce byly pozorovány a hlášeny průzkumné skupiny německých důstojníků.

Žel — tato skvělá zpravodajská dělostřelecká služba byla marná, neboť velitelství ruské jihozápadní fronty prostě těmto hlášením z nepochopitelných důvodů nevěřilo a nepodniklo žádných odvetných opatření.

Výsledek této nedbalosti je všeobecně znám. 10. armádní sbor, mající asi 50.000 mužů, byl během tří dní téměř celý zničen a utvořeným průlomem vyšla armáda Mackensena na komunikace ruských armád, které operovaly proti Uhrám.

IV. Organizace zpravodajské služby u oddílu přímé podpory za útoku v pohybné válce.

Stupeň dokonalosti tohoto zpravodajství záleží na tom, útočíme-li z postavení, v němž jsme setrvali delší dobu v obraně, anebo přecházíme-li do útoku ihned po navázání dotyku.

V případě prvním musí býti terén a nepřítel veliteli oddílu důkladně znám a tedy organizace pozorování oddílu bude dokonalejší, blíží se k organizaci pozorování za obrany.

V druhém případě, přecházíme-li do útoku ihned po navázání dotyku, velitel oddílu organizaci pozorování improvizuje pod tlakem času a opravuje ji pak podle možnosti. Výsledek v tomto případě bude někdy velmi daleko od dokonalosti.

Ze všeobecně známé podstaty útočného boje (pohyb a palba) vyplývá, že dělostřelecké pozorování v tomto případě nikdy nemůže býti dokonalé, neboť postupující přední pozorovatelé jsou neobyčejně ohroženi palbou nepřítele, a proto pozorují často trhaně a nesouvisle. Kromě toho jejich spojení s hlavními pozorovatelnými je velmi nejisté, jsou často přerušováno palbou nepřítele, a proto se stává, že i velmi důležitá pozorování zůstanou nevyužita. Avšak naší snahou musí býti zdolati shora uvedené obtíže a dosíci výsledků co nejlepších. Těch dosahuje velitel oddílu důkladně promyšleným a vykalkulovaným plánem pozorování, v němž každému pozorovateli je vymezena přesná úloha a který se co nejpresněji dodržuje a iniciativně doplňuje všemi podřízenými.

Tento plán musí býti těsně spjat se spojovacím plánem oddílu, neboť sebe lepší pozorování důležitých zjevů u nepřítele postrádá jakékoli hodnoty, nemůže-li býti včas dodáno příslušnému přesímu nebo dělostřeleckému veliteli.

Tyto oba plány buduje velitel oddílu po podrobném průzkumu terénu a jeho studiu podle mapy, což zase závisí na čase, který máme k dispozici.

Co máme zjistiti před útokem.

1. Především musíme zjistiti hlavně kulometná flankoviště, která nejsou neutralisována, mohou zcela zastaviti útok pěchoty v daném terénním celku. Současně se snažíme určití stanoviště minometů a různých předsunutých děl (proti tankům, pro bočnou palbu a p.).

2. Co nejpilněji hledáme dělostřelecké pozorovatelné a posice, zvláště první, abychom byli s to co nejúspěšněji paralysovatí činnost nepřátelského dělostřelectva.

Upozorňuji, že není výhodné předčasně znepokojovati pozorovatele nepřítele již před útokem. Tím jen uškodíme vlastní pěchotě. Naopak je nutno mítí pozorovatelné v evidenci, nenápadně je zarámovati a pak je oslepti až před samým zahájením útoku, což se rovná neutralisaci baterií, neboť jejich palba „na slepo“ bude zcela neúčinná.

3. Konečně snažíme se zjistiti a nenápadně zarámovati skryté přístupy k místům skýtajícím výhody pro protiútok nepřítele.

Po zahájení útoku vězme, že každý z pozorovatelů oddílu musí zpravovati velitele oddílu ihned a všemi možnými prostředky:

a) o protiútku nepřítele, chystaném nebo již zahájeném,

b) o nepředvídaných odporech nepřítele nebo vůbec o velmi důležitých cílech.

Co nejčastěji kromě toho informujeme velitelství oddílu a to opět příslušného přesího velitele o postupu a příhodách útočného sledu.

Těž nepřetržitě pozorujeme křídla a boky útočící pěší jednotky, abychom byli připraveni včas potřeby k okamžité její ochraně dělovou palbou.

Vidíme, že dělostřelecké zprav. pozorování za útoku nabývá zvláštního významu pro pěší velitele. Proto zprávy pro pěšáka důležité musí mu býti dodány dělostřelcem v době co nejkratší jakýmikoli prostředky (telefon, běžec, jezdec, cyklista, styčný důst. a p.), neboť na včasném reagování pěšáka na tu onu zprávu závisí mnohdy úspěch útoku. Nebojme se

tedy žádné námahy k dodání důležitých zpráv pečotě, jsouce pamětlivi slov gen. Kireje: „Pot dělostřelců šetří krev pěšáků.“

Dodávám, že organisace děl. pozorování závisí kromě terénu a okamžité situace též na pozorovacích prostředcích oddílu. Ty však byly probrány v předchozí kapitole, pročez se zde o nich nezmiňuji.

Stručně nastíním teď boj u Stanislavova, svedený za červencové revoluční ofensivy ruské osmé armády pod velením gen. Kornilova. Tento boj potvrzuje má slova o důležitosti evidence nepřátelských pozorovatelů, nikoli předčasného jich ničení.

Dominující rakouská posice u Stanislavova byla silně opevněna (mnohořadé drátěné překážky, betonové kryty a pozorovatelný) a vybavena početným dělostřelectvem; pročez nemohlo býti řeči ani o rozsáhlém ničení opěrných bodů ani o neutralisaci všech baterií.

Proto bylo velitelem ruského dělostřelectva navrženo zničit jen kulometná flankoviště, prostřeliti průchody v překážkách, neutralisovati osádku první linie, neutralisovati nejnebezpečnější baterie a hlavně oslepiti veškeré známé pozorovatelný.

Nás právě zajímá tato poslední operace. K tomu byly nepřátelské pozorovatelný zavčas rozděleny mezi ruské baterie, kterým bylo nařízeno provést nenápadné zastřelení na pozorovatelný, ne však je ničit.

7. července před ukončením dělostřelecké přípravy vydal velitel ruského dělostřelectva o 9. hodině příslušným bateriím rozkaz, aby oslepily nepřátelské pozorovatelný.

Nepřátelské dělostřelectvo, které s počátku mlčelo, zahájilo na ruské zákopy a baterie prudkou protipřípravu, která se však stala ihned nepřesnou a pak úplně ztichla; jen jednotlivé šrapnely, posílané odkudsi zdaleka zleva, vybuchovaly vysoko ve vzduchu; bylo jasno, že rakouské dělostřelectvo zřejmě ztratilo oči.

Ruská pěchota zahájila útok a postupovala tak úspěšně, že se již v 11 hod. ruské baterie přemísťovaly vpřed za pěchotou.

Během několika dní ukořistila útočící osmá armáda přes 100 děl a zajala přes 10.000 nepřátel, což bylo možné za tehdejší revoluční morálky ruské pěchoty jen při výborném dělostřeleckém zpravodajství, na podkladě jehož byl zpracován vítězný plán dělostřelecké přípravy.

Byla to však labuť píseň ruského dělostřelectva.

V. Organisace zpravodajské služby u oddílu přímé podpory za ústupu.

Za ústupu nelze vždy udržeti souvislost a nepřetržitost pozorování celého ústupového pásma určité pěší jednotky. Leč děl. pozorovatelé pracují seč jsou, a jejich snahou je pozorovati hlavně prostory vzdálenější, neboť dělostřelectvo zadního voje musí dalekou palbou zdržovati pronásledující nepřátelské proudy a donucovati je k rozvinutí. Proto obsazuje se za ústupu pozorovatelný s d a l e k ý m rozhledem. Jsou-li neviditelné prostory v blízkosti vlastní pěchoty, není to tak zlé, neboť ta musí zahájit ústup, jakmile se nepřítel k ní přiblíží asi na 600 m.

Hlavním úkolem děl. zpravodajství v tomto boji bude co nejdřívejší zjištění nepř. jezdeckých, pěších a dělostřeleckých proudů, nejen pro střelbu na ně, nýbrž i k usnadnění řízení boje velitelem zadního voje. Proto veškeré zprávy o nepříteli musí býti dodávány prostřednictvím vel. oddílu co nejrychleji veliteli zadního voje; nejspíše to uskutečníme jezdce, cyklistou nebo běžcem, neboť je málo pravděpodobné udržování osobního

styku mezi velitelem zadního voje a oddílu. Proto ohromná tíha leží v této době na styčném důstojníkovi, jenž musí napnouti veškeré síly a prostředky, aby výměna nabytých zpráv byla co nejčilejší.

Veliteli děl. brigády zasíláme při první možnosti souhrn získaných zpráv, protože udržování nepřetržitého telef. spojení za ústupu s ním bude možné jen výjimečně.

VI. Služba na pozorovatelnách a stylisace hlášení.

Víme, že se všeobecné úkoly děl. pozorovatelů skládají:

1. z všestranného studia všech možných cílů,
2. z pozorování, zastřílení a kontrolování střelby,
3. z hlášení veškerých zjevů odpozorovaných u nepřítele a ve vlastních prvních liniích.

K splnění těchto úkolů s dobrým výsledkem je nutno uskutečnění následujících předpokladů:

a) Každý pozorovatel musí býti dokonale oriento-
ván o svém pásmu působnosti, t. j. o průběhu vlastní a nepřá-
telské linie, o vztažných a zastřílených bodech, o viditelných, neviditel-
ných a hluchých prostorech.

b) Pozorování musí býti nepřetržité za dne i v noci,
za což odpovídá u baterie její velitel, u velitelství oddílu velitel oddílu.

c) Každá pozorovatelna postupně musí zříditi
řadu názorných pomůcek, o nichž mluví náš předpis D-V-1a,
což však lze uskutečnit jen v obraně, zvláště na ustálené frontě, jinak
tyto pomůcky mají ráz zcela primitivní.

To jsou:

1. znázornění zjištěných prostorů viditelných, skrytých, hluchých na
mapě nebo na plánu;
2. cílový náčrt cílů skutečných, pomocných a srovnávacích s přísluš-
ným záznamem;
3. panoramatický náčrt;
4. instrukce pro pozorovatele;
5. deník pozorování.

Pozorující personál musí býti náležitě vycvičen
v pozorování, v zacházení s optickými přístroji, v sestavování
náčrtů a hlášení a chování na pozorovatelně; dále musí býti obeznámen
se stejnokrojem a zhruba i s organizací nepřítele. Kromě toho musí se
tento personál vyznamenávat spolehlivostí a odvahou.

Přikročíme nyní k otázce sestavování a podávání zpravodajských hlá-
šení; z nich rozlišujeme řádná od pilných, t. j. těch, která musí býti ihned
postoupena vyššímu veliteli. Poslední jsou: pozorování postupu záloh, vět-
ších proudů, zahájení útoku nepřítelem, protiútku, objevení v boji kulo-
metného odporu, tanků a p.

Detaily denního života nepřítele patří ovšem do řádných zpravodaj-
ských hlášení, která se podávají v určenou hodinu. Každé zprav. hlášení
musí býti uzavíráno vlastním posouzením hlášených zjevů. Abychom při
sestavování zprav. hlášení na nic nezapomněli, zapamatujme si tyto otáz-
ky, na které máme odpovědět:

„Kdo, kdy, odkud — co a kde — pozoroval?

Jak se nepřítel choval?

Co hlásící podnikl a nebo podnikne?“

Netřeba dodávati, že každé hlášení musí míti adresu, datum, podpis a stanoviště, odkud bylo odesláno.

Nikdy nezapomínejme, že každé hlášení musí býti co nejstručnější a že musí být sestavováno raději krátkými větami, neboť tím se usnadňuje dodávání telefonické. Z téhož důvodu se postřehy udávají zásadně souřadnicemi podle čtvercovaných map a plánů s použitím předepsaných značek a zkratk. Někdy hlásíme podle vztažných bodů a světových stran. V noci vždy udáme stranu pozorovaného zjevu. Oddělujeme vždy zprávy hodnověrné od pochybných, co viděl osobně, co slyšel od jiných osob. Uvádím několik podobných hlášení k diskusi:

1. Veliteli skupiny přímé podpory.

Velitel 6. baterie pozoruje v 9.45 hod. z trig. 345 přesun asi jednoho praporu od Hostovic k Řepům. Nehledě na palbu této baterie, dosáhl tento prapor Řepů.

Velitel II./1. pplk. N. S. V. 10.20 hod. 15.3.

2. Vel. skupiny přímé podpory.

346538 kul. hni. Prosím o soustředění palby, ukončení v 9.45 hod. trvání 3 min.

SV. 10/2 1932 9 hod.

Vel. II./1. pplk. N.

3. Vel. 1. děl. brigády.

Před. pozor. 1. bat. (263642) 23.20 hod. zpozoroval záblesky nepř. baterie za lesem sv. Julián (strana 3421). Baterie rušila křížovátku u Makotřas. Ráže asi 10 cm SV. 18/2 6 hod. Vel. II./1. pplk. N.

4. Vel. II./1. oddílu. 45 záp. 200, sev. 300 kul. 0945-Řepy, 15/2 0915 por. N.

VII. Vyhodnocení a evidence zpráv získaných v oddílu.

Veškerá hlášení došla za dne musí býti ihned podána pobočníkovi oddílu k nahlédnutí a rozřídění na pilná a řádná.

Spolehlivost a hodnověrnost každé zprávy musí být ihned posouzena a eventuálně nařízeno její přezkoušení podle pokynu velitele oddílu. Lze-li podobné přezkoušení uskutečnit jen z rozkazu vyššího velitele (letec, balon, pozorovací rota, zvukoměrná rota), prosí se o to velitel děl. brigády.

Při hodnocení zpráv musí se všem zprávám i zdánlivě podřadnějším věnovati náležitá pozornost; i zprávy na první pohled nevýznamné mohou srovnáním se zprávami, které již došly nebo později dojdou, nabýti veliké ceny.

Ve všech hlášeních nutno zvláště zdůrazniti vše, co prozrazuje, že nepřítel chce útočiti, ustupovati, přeskupovati své síly a p.

Evidence došlých zpráv však v oddílu nikdy, ani za posílní války, nemůže nabýti tvaru krásných náčrtů, přehledů a diagramů, jako to může býti u velitelství děl. brig., neboť oddíl nedisponuje vhodnými místnostmi, personálem a prostředky.

Proto za bojů pohybné války budeme rádi, jestliže personál oddílu postačí alespoň sbírat a dodávati zprávy vyšším i nižším velitelstvím. Ovšem vždy musí býti velitel oddílu informován o viditelných, skrytých a hluchých prostorech. Nejlépe míti na velitelství oddílu, jakmile to okolností dovolí, dvě mapy. Na jedné barevnými tužkami naznačíme viditelné

a skryté prostory, na druhé palebné možnosti každé baterie. Ovšemže i podobná informace bude na začátku dosti primitivní a postupně se zlepšuje podle toho, jak dlouho setrváme v palebném postavení.

Nezmiňuji se o tom, že o topografické pomůcky a práce, které jediné mohou dodat přesnosti dělostřeleckým zprávám, musí se starati orientační důstojník jako o důležitou součást své zpravodajské činnosti.

VIII. Závěr.

Ze všeho, co tu bylo vylíčeno, vidíme, že zpravodajská služba v oddílu, má-li skutečně dobře fungovati, potřebuje speciálně a dokonale vycvičeného personálu. Nemáme ho ještě v žádoucné míře.

Nejlepším řešením této otázky by bylo zavést spec. zprav. důstojníka a alespoň 6 jízdních pozorovatelů u velitelství oddílu, u baterie pak zpravodajského poddůstojníka (koňmo) a 3 pěší pozorovatele.

Zlepšení speciálního výcviku mužstva je mimo rozsah mého tématu, a proto se o něm vůbec nezmiňuji.

Drobné zkušenosti z války.

Podplukovník Josef Větrovec:

Jedna z příčin těžkých ztrát dělostřelců na počátku války.

Probíráme-li kteroukoli bojovou epizodu ze začátku války, při níž dělostřelci měli nadměrné ztráty, vždy vidíme, že si tyto ztráty dělostřelci zavinili sami nedostatečným průzkumem a zajištěním.

Všichni velitelé mají dobrou snahu hledati a sbírat zprávy o nepříteli a situaci, ale jejich orgány — zpravidla nedokonale vycvičené — pracují příliš pomalu a tak se často stane, že mají své baterie v patách v okamžiku, kdy sami narazili nosem na nepřítele. Někteří velitelé (nebo jejich štáby) se stávají někdy také tak vášnivými „sběrateli“ zpráv, že zapominají, že se musí především rozdělit o tyto zprávy se svými podřízenými, kteří jsou v prvním sledu, a tedy nejdříve vydáni nebezpečí, že budou překvapeni nepřítelem. Obojí nutno pilně cvičiti: i pátrací a zajišťovací personál, i personál sbírací a rozesílací získané zprávy.

V posledním čísle „Dělostřeleckých rozhledů“ jsme viděli, jak se dal překvapiti na počátku války ruský oddíl. Dnes bych chtěl ukázati, jaké následky mělo překvapení francouzského oddílu o málo později.

V květnovém čísle „Revue d'artillerie“ z minulého roku byl zajímavý článek mjr. Bregeaulta o jednom boji děl. pluku 62, který čtenářům podávám v obšírném výtahu. I tu se ukázal nedostatek vlastního zajištění dělostřelectva i nedostatek zpráv od vyšších velitelství.

V září 1914 zastavily se oddíly francouzského děl. pluku 62 mezi 9. a 10. hodinou v krajině Voí Mazée a Laval le Comte. Pochodovaly svou rychlostí a tak se dostaly před pěchotu. Nebylo přesnějších zpráv o situaci. Střelba z děl, kterou bylo na začátku slyšeti ze severu, ochabovala. Divise byla v záloze armády a „taktici“ vysvětlovali, že úlohou záloh je přemísťovat se s místa na místo.

Pojednou přijel cvalem kpt. Monin od vel. divise a vybízel velitele oddílů, aby se ihned dali na cestu k hřebenu Essertes, odkudž byla spatřena nepřátelská baterie. Ve-